

Aprilie 1992

«PAS DE VOIE...»

Același război

... Vă amintiți? Data trecută terminam materialul pe un fundal aproape literar de ploaie rece. Ploua pe drum, ploua peste (și în) tranșee. Peste oamenii din ele... Dacă o să vă spun că și de data aceasta a fost marți, că și de data aceasta la revenire va ploua, va ploua rece — o să rideți. Întîmplarea însă... le drege pe toate. Aveam o nouă ocazie de a merge și de a merge (jocul imprevizibil al Întîmplării!) iarăși la Coșnița (un fel de a spune căci linia Frontului e ceva mai largă) și vroiam să văd dacă între timp se schimbase ceva și dacă impresiile culese atunci nu erau prea «impresii». Aveam să constat că cel puțin acestea din urmă s-au dovedit corecte, poate prea corecte ca să simt vreo bucurie de pe urma acestui fapt. Dar, mă rog, e vorba de alt aspect... De data aceasta îi aveam de «gazde ducătoare» pe deputații I. Cabac, P. Poiată și I. Negru, se pare toți din fracția Frontului Popular (Sigur, mergeau nu fiindcă erau din fracția parlamentară respectivă). Arătau cam necăjiți sau poate chiar supărați: de-o săptămînă tot încercau să obțină o mașină de la parlament pentru a se deplasa și de-o săptămînă, sub diferite motive și pretexte, cum mi s-a părut nu tocmai convingătoare (grija de securitate, penurie de benzină, multe formalități) erau amînați sau chiar... «da poate renunțați». N-au renunțat, au insistat și — iată-ne porniți la drum. Cald, bine, drumul ne e cunoscut (cel puțin aproximativ). Locul exploziei unei mine pe podul de peste Nistru, cazemata metalică construită de «adversar» și «luată» în timpul ofensivei de «ai noștri». Sigur, nu fără pierderi. Trecem prin centrul Coșniței: o localitate ce dă senzația de sat pașnic, bine îngrijit (mă rog, relativ bine) fără semne de război (data trecută am mers pe drumul de la marginea localității). Ajungem la comandamentul «Frontului». Condrumeții mei (sau eu al lor) sînt curioși să vadă «tehnica». Rămîn cam decepționați. Sigur, gîndul de acasă și cel de la... nu au coincis niciodată. Dl Cabac, foarte meticulos —vrea să le vadă pe toate. Convenim ca mai întîi să mergem pe poziții. Cineva ne conduce la comandant. La intrare sîntem rugați să așteptăm. Peste un timp își face apariția comandantul: zvelt, zîmbitor, cu mustață, față de om înțelegător și inteligent. Nimic «soldafonic» și nimic de «severitate afișată». Ne invită să trecem în camera alăturată. Ne legitimăm. Deputații își expun motivele venirii: vor să cunoască situația nemijlocit, «s-o vadă» și «s-o audă», și astfel să poată contribui cu ceva efectiv și concret, în cunoștința de cauză, la «rezolvarea unor probleme». Comandantul este dispus să răspundă la orice întrebări, deși ne mărturisește că se promit multe și se fac extrem de puține (vă asigur că nu exagera). Va vorbi domol, extrem de exact, într-o «maternă» impecabilă, chiar și cînd era vorba de termeni de specialitate militară. Mi s-a părut că, responsabil de bunul mers al lucrurilor, va vorbi direct, fără ocolișuri, fără să învinuiască pe cineva. O impresie foarte bună. De altfel ca și colegii săi — ofițeri. Faptul îmi explica și mai limpede atmosfera descărcată, relațiile foarte omenești dintre «băieți», indiferent de grad. Deputații întreabă. Se interesează de alimentare. Nu este centralizată dar se aduc de peste tot. Sînt ajutați de autoritățile satului. Se prepară mîncare caldă. Asigurarea medicală. Fără a fi excepțională, nu e rea. S-a pus la punct de curînd un mod operativ de «deservire». Mai e nevoie de multe dar pentru moment s-a făcut ce se putea face. Notez că s-a făcut în special prin efortul medicilor și în primul rînd al comandamentului. Mi s-a părut însă că iarăși conducerea ministerului de resort ar putea fi ceva mai activă și mai insistentă (ca să nu zicem altceva). Dl Cabac e meticulos. Chirurgul și firea de om care vrea să le cunoască metodic și în amănunte pe toate îi dă ghes. Și bine face. Comandantul îl informează, fără a arăta vreun semn de nerăbdare. Întrebăm apoi care e situația. Noaptea s-a tras. Un rănit într-o ciocnire. Și un mort. Mi-amintii fără să vreau de informațiile liniștitoare de la radio și TV. Vorbele despre respectarea armistițiului, despre conciliere sînt privite cu destul scepticism. Aveam să mă conving și singur că de fapt partea «cealaltă» este atît de «dispusă» să cedeze, încît continuă să construiască fortificații, să plaseze noi guri de foc, să concentreze tehnică, inclusiv grea (tancuri), să tragă cu aruncătoare de mine, instalații «Alazan». Cineva, puțin în altă ordine de idei, întreabă fără prea multe menajamente: «Dacă politicienii noștri vă ordonă, pe motiv de conciliere sau sub alte pretexte la fel de împăciuitoriste să vă retrageți — vă retrageți?». «Retras? Las-să se retragă, n-au decît să se retragă...», după o clipă explică: «De patru ori ne-am retras noi, de pe poziții extrem de avantajoase pe care dacă le păstram, acum controlam situația pe cea mai mare parte a Transnistriei. În orice caz dețineam în mîinile noastre și barajul, și șoseaua strategică, și raioane întregi. Deci, de patru ori ne-am retras noi, ei (partea "cealaltă") nu s-au retras niciodată... Să ne retragem, dar... mai întîi să înaintăm...». «Ministerul securității vă asigură cu date, cu o imagine de ansamblu?» Domnul comandant zîmbește, rîde chiar ca de mare banc. Nu, parcă există și parcă nu. Nu dorea domnul comandant să fie prea direct dar impresia mea (confirmată și de surse directe) e că acest Minister execută orice funcții numai nu pe cele de securitate și de culegere a unor informații operative. Mai mult. Informațiile pe care «le deține» le preia de la grupele de cercetași de pe Front. Impresia mea e că dl Costaș, ministrul apărării, nu greșește deloc cînd afirmă destul de delicat pentru gravitatea situației într-un interviu din 1 aprilie: «În cei mai mulți lucrători ai acestui minister, eu nu am încredere. Am mari îndoieli că ei lucrează pentru interesele poporului. Sînt legați cu multe fire de Moscova». Sigur, e mult mai ușor să se asculte telefoanele de oraș sau să se comită mici găinării decît să se asigure securitatea. Și următoarea întrebare e cît se poate de firească din partea cuiva dintre noi: «Avem ministerul securității statului! Unde e securitatea statului? Unde e? Plătim pe cine, plătim ce? Securitatea cui? Sau poate respectivul oficiu încă nu s-a «apreciat» ce și cum? Bun minister, nimic de zis, judecînd după eficiență»...

... Deputații se interesează de alte aspecte. E nevoie de pregătiri serioase, de dotare cu tehnică adecvată. Orice iluzii costă vieți omenești. Moralul oamenilor e ridicat, continuă să fie ridicat. Cum aveam să mă conving pe poziții — în pofida condițiilor, în pofida a tot felul de promisiuni făcute de cele mai înalte guri de stat și rămase neonorate. Și cîte ceva despre presă, despre informarea în general. Domnul comandant e de părere că se informează prost, superficial, ineficient, de la distanță, cu multe vorbe care nu spun nimic sau chiar creează un tablou idilic (și în primul rînd celor care urmează să ia decizii — zicem noi). Cîte o dată «îi-e penibil» (fraza nu ne aparține) să citești tot felul de inexactități... «Ostankino» lucrează, dezinformează, dar noi? Cum informăm noi lumea din alte țări, din alte republici ale C.S.I.?». Și aici dl comandant ne spune că soția sa care lucrează la ambasada bielorusă a fost întrebată de colegii ei bieloruși: ce vor moldovenii, ce vor, căci ei nu înțeleg nimic, nu au de unde să înțeleagă. Ne putem supăra noi, ziariștii, sau nu, dar ceea ce aud aici și ceea ce știu corespund realităților. Mai extrag din spusele domnului comandant că cel puțin la nivelul unor birouri de presă (de fapt poate chiar printr-o decizie specială a Consiliului suprem al apărării), să se facă foi volante pentru populația din satele «ocupate», pentru gardiști și să li se explice limpede ce și cum. Dar în

(Continuare în pag.4)

DL IURIE ROȘCA DESPRE CONFLICTUL DINTRANSNISTRIA

Într-un interviu acordat ziarului «Cotidianul» (București), dl Iurie ROȘCA, vice-președintele Frontului Popular Creștin Democrat, exprimîndu-și poziția față de evenimentele din Transnistria, a declarat următoarele: «Republica transnistreană» a fost creată pentru a servi cap de pod spre întreaga Moldovă. Acum, declarațiile lui Maracuța și Smirnov demonstrează în mod clar că aici este vorba despre interesele Rusiei, care sînt în defavoarea atît a Ucrainei, cît și a României. Lucrul care ne îngrijorează este faptul că aici miza este, desigur, mai mare. Rusia nu vrea să cedeze această palmă de pămînt din stînga Nistrului, nici în favoarea României, nici în favoarea Ucrainei. Argumentul economic, cred că, pentru Rusia, este de ordin secundar. Există acolo pămînturi fertile, unități economice etc. Dar motivul principal îl constituie faptul că, din Transnistria, Rusia se poate extinde în sud, pînă la Odesa, și de la Odesa pînă la Crimeea, oprind astfel accesul Ucrainei spre mare. Deci totul pare clar. O joncțiune desăvîrșită, un arc geopolitic perfect: Crimeea și Transnistria. Acesta este, de fapt, un vis mai vechi al Rusiei, acela de a restabili «Novo Rossia» și prin aceasta, vechea frontieră a imperiului țarist. Nu contează deci ce declară Elțin sau alți diplomați, pentru că asta le este meseria, să vorbească în formule evazive și diplomatice. Nu degeaba au purtat rușii atîtea războaie ca să pună mîna pe Crimeea, pentru ca acum s-o cedeze Ucrainei. Deci între Crimeea și Transnistria cred eu, există o leegătură directă, o împletire de interese ale Rusiei. Iar dacă Republica Moldova și România reușesc să facă bloc politic cu Ucraina, măcar pentru acest moment, este foarte bine. Și poate că, în urma acestei alianțe, se va putea discuta mai ușor problema litigiului teritorial dintre România și Ucraina».

INFO ȚARA

«PAS DE VOIE...»

(Urmare din pag. 3)

primul rînd străinătatea trebuie să știe cu adevărat, eficient și cît mai larg, ce se întîmplă în stînga Nistrului... În timp ce scriu aceste rînduri aud în cadrul emisiunii informative «Radiocurier» de la orele 19 o secvență de la o ședință a guvernului în care domnul M. Snegur vorbește despre situația dezastruoasă din economie, agricultură. Termeni drastici, «cuțitul a ajuns la os». Numai că, numai că mi se pare că timpul vorbelor (o arată și situația de pe Front) s-a terminat cel puțin alaltăieri. Și mi s-a mai părut că totuși postul de președinte nu e unul de «ideologie», ci chiar de implicare, de rezolvare, răspundere directă pentru ce se face și pentru ce nu se face. Simpla rotație (acolo unde se face) a cadrelor încă nu e o rezolvare. De fapt domnia sa se pare că știe perfect că toate problemele ne sînt create de vechile structuri nomenclaturiste, de vechii șefi de partid care mai «nutresc iluzii», de cadrele promoscovite ineficiente sau pur și simplu sabotoare. Secvența îmi explică și mai limpede superficialitatea (eufemistic vorbind) cu care este tratată situația de pe Front, situația celor despre care știm extrem de puțin dar care se expun în orice clipă... Deputații își mai notează date referitoare la condiția și statutul voluntarilor, la situația financiară și locativă a polițiștilor (majoritatea trăiesc în condiții departe de cele promise prin Legea despre poliție care dacă s-ar executa măcar și cu puținele înlesniri pe care le prevede, lucrurile ar sta mai mult sau mai puțin bine). Și din nou se revine la dotarea combatanților, și din nou se exprimă scepticismul în privința respectării de către partea adversă a acordurilor de degajare, de armistițiu, de reinstaurare a legalității. Toți înclină (și lucrurile sînt aproape evidente, a înțeles-o se pare și dl M. Snegur,) spre ideea că puțin probabil că se mai poate rezolva ceva pe cale pașnică. Deși... toți ar dori ca anume pe cale pașnică să se rezolve. Dar cînd într-un «joc» sînt antrenate cel puțin două părți dintre care una nu știe de nici un Dumnezeu, lucrurile nu depind numai de voința unei părți. În sfîrșit, plecăm pe poziții. Vom merge pe la toate. Zăresc pe cîțiva din cunoscuții mei de data trecută. Sînt la fel de calzi și de binevoitori, dar mi se par totuși ceva mai triști. Cîte unul tușește. «Mulți au răcit în tranșee. Pămîntul trage... Alții nu mai sînt». Aceleași în principiu condiții. Nu au nici măcar cu ce se acoperi de ploaie... Se discută îndelung cu deputații. Știu să vorbească cu oamenii, știu să asculte. Notează, nu fac promisiuni, sau dacă le fac, le fac atunci cînd știu exact că vor fi în stare să execute ceva. Nu se face nici un fel de «politică». Se vorbește la obiect. Aceleași probleme. Cîte cineva zice cu un anume haz: «Vă spunem și dumneavoastră ceea ce nu au rezolvat alții mai mari și care ne-au promis multe». Despre Frontul Popular nu vorbește nimeni. Îi sînt apreciate reacțiile pline de realism, faptul că nu «trăncănește» dar face eficient, organizînd ajutoare. Nu, alți deputați nu vin. «Se tem». «Vartic n-a fost?» Cineva răspunde prompt: «Vartic e artist». Vin mereu oameni din satele din dreapta Nistrului. Aduc vești de acasă, mîncare. Moralul e ridicat deși lipsa de informare asupra intențiilor «celor de sus», asupra "surprizelor" pe care le pregătesc, proasta dotare pentru lupte decisive ("Sîntemniștesacrificați"—«smertnici»),frigul și, în primul rînd, acest război de poziție își au gradul de influență... Văd ei foarte bine cine și cum pune piedici. Nu cred că îi mai poate duce cineva de nas. Nu se vor retrage sub nici un motiv de conciliere: «Cu bandiții nu se conciliază nimeni și în nici o țară. Locul smîrnovilor, maracuților, bandiților e la răcoare și numai acolo... Cine duce tratative cu niște criminali?... Să nu fim proști... Pe-aiștia să nu-i crezi... În casa ta și ar năravi să te călă rească... Armata a 14-a nu a fost și nu va fi neutră. De unde au aceștia armament modern? L-au găsit cazacii în stepă?...» Se spun multe. Deputații întreabă, notează. Știu să vorbească simplu și direct cu oamenii. Cu acești oameni de aur dar și cu probleme. Pe care guvernul, guvernanții trebuie să le rezolve. «Dacă nu pot, dacă n-au putut și mai ales nu vor — să se dein la o parte: pînă nu e tîrziu». Lumea fierbe. Și nu dă doamne să înceapă să fiarbă toată. Timpul concilierilor, al «împăcăciunilor» cu oricine, timpul trăncănelilor nomenclaturiste, a demagogiei (oricită terminologie «radicală» s-ar investi) se pare că a trecut. A trecut pentru foarte mulți definitiv. Sosește timpul adevărului, al echității, al purificării de orice mîlimă și de riie... Ne-am întors tîrziu și, cum spuneam, pe ploaie. Evident, în mașină nu ploua — ca în tranșee. Aveam cu noi pe un băiat care se ducea la înmormîntarea camaradului său de arme, ucis luni de explozia unei mine... Ploua, ploua rece. Straniul război continuă, curmînd noi vieți... În oraș aceeași diferență de percepție a realităților. Aceleași informații superficiale, liniștitoare, aceleași iluzii ca americanii, francezii, germanii, elvețienii, canadienii ne vor rezolva problemele, ne vor face stăpîni, poate chiar și bogați... Cred însă că e bine să ne uităm atenți spre două puncte: spre ce se face la Moscova și în Rusia și spre ce se face în Transnistria. Să privim și să reacționăm prompt, competent, fără iluzii, fără «giscari» și «trepăduși» de ocazie și de interes «la trasat direcții». Dacă vreți, să ascultăm de măcar o parte din învățămintele pe care le-am parcurs în acești ani și chiar în aceste... zile. Numai fără false iluzii, și fără false animozități... Straniul război e totuși război și sînt aproape sigur că nu se va încheia, din păcate, cu jertfa de sînge pe care am adus-o, din cauza cuiva sau a altcuiva, pînă acum...

P.S. Nu am notat nume, nu am fixat «adrese» prea exacte din motive cît se poate de simple: multe din familiile polițiștilor plecați pe front sînt amenințate, șantajate sau chiar atacate. Fenomenul e monstruos dar există. Angajații superiori din Ministerul de Interne, cei care sînt cointeresați să-și cunoască subalternii vor putea-o face și din datele pe care le-am prezentat...

Victor GHERMAN

Etnicii ruși conduc cu forța armelor în Transnistria

Mine antitanc sînt aliniate în rînduri de pod. În spatele lor se află o baricadă formată din plăci de beton și păzită de gărzi îmbrăcate în salopete militare. Puțin mai departe, un transportor blindat, mîncat de rugină, blochează drumul.

Aceasta este frontiera «ultimei republici socialiste din fosta U.R.S.S.», nerecunoscută de nimeni în afara granițelor sale și condusă de un grup puternic înarmat de oficialități comuniste de etnie rusă.

Minoritatea rusă din estul industrializat al Moldovei și-a declarat independența proclamînd așa numita Republică Nistreană în septembrie 1990 și a creat o miliție înarmată, formată din mai multe mii de oameni, pentru a-i sprijini regimul. Rușii formează doar un sfert din populația locală.

Îndreptînd virful armei sale automate către drapelul defunctului Partid Comunist al Moldovei sovietice, un membru al miliției nistrene striga: «Acesta este steagul nostru acum. Vom folosi armele și toată puterea noastră pentru a-l apăra».

Diplomații occidentali arată că după destrămarea U.R.S.S. regimuri comuniste militariste ar putea supraveți în unele enclave izolate cum ar fi republica nistreană, în haosul care a cuprins fosta superputere.

Statuile lui Vladimir Ilici Lenin, fondatorul Uniunii Sovietice, au fost date jos de pe soclurile lor în restul Moldovei. Lenin continuă însă să-și ocupe locul de onoare în capitala Transnistriei,Tiraspol.

Statuia lui, cu mîna dreaptă întinsă într-un gest care înseamnă «Înainte către comunism», domină în continuare piața orașului.

După tentativa eșuată de puci care a avut loc la Moscova în august anul trecut, mulți ofițeri din Armata a 14-a sovietică, staționați în Transnistria, au început să ajute conducerea locală pregătind miliții formate din etnici ruși și inspectînd regiunea împreună cu ei.

Confruntați cu perspectiva unui viitor sumbru în cazul demobilizării, ofițerii ruși nu au nici un motiv să-i sprijine pe democrații și naționaliștii care au preluat conducerea după destrămarea U.R.S.S. Nu există garanții că foștii ofițeri vor primi pensii sau locuințe.

În decembrie, comandantul de armată Genadii Iakovlev a primit postul de șef al apărării în Transnistria și a acceptat să treacă Armata a 14-a sub controlul acestei așa-zise republici, asigurînd astfel oamenilor săi locuințe și un venit în viitor.

Liderii nistreni au adus de asemenea grupuri de cazaci, cunoscuți în istorie ca mercenari ai țarilor, pentru a apăra această minoritate rusă împotriva Moldovei.

Cînd Moldova a organizat alegeri, în decembrie anul trecut, patrule comune formate din nistreni și sovietici au blocat accesul spre mai multe centre de votare de pe malul sting al Nistrului și au deschis alte secții pentru alegeri separate în Transnistria.

Reporterii aflați la fața locului au arătat însă că țăranii moldoveni au blocat alegerile din Transnistria, traversînd riul pentru a vota în condițiile de siguranță oferite pe malul drept.

Legăturile deja stabilite între noile guverne democratice ale Moldovei și Rusiei au început să fie încordate. Prezența cazacilor l-a înfuriat pe Snegur, care acuză Rusia că-i ajută în ascuns pe rebelii nistreni în timp ce, în mod oficial, își exprimă îngrijorarea față de escaladarea violenței.

(Reuter)